

ELEMENTELE SUSȚINERII MEDIULUI DE AFACERI LA NIVEL NAȚIONAL

*Galina ULIAN,
Mariana MÎRZAC,
Universitatea de Stat din Moldova
Tamara HULAPOVA,
Institutul Național de Cercetări Economice*

Abstract: *The need for research elements supporting business resulting from that small and medium enterprises presents a significant a vital role in the economy of Moldova.*

The heart of a competitive economy composed of effective companies, able to withstand competition in the market both internal and external ones. Nationall entrepreneurship is an important element in ensuring sustainable economic growth. Using programs through the state as the primary method of supporting businesses that can be represented through national and international programs to encourage businesses with rapid growth potential, others focused on entrepreneurs who are in difficult situations. Insufficient resources necessary, imperfection financing instruments, the lack of a financial-banking it is the fundamental problems facing entrepreneurs beginners and those activities.

Nucleul unei economii competitive este compus din companii eficiente, capabile sa reziste concurenței atit pe piata interna, cit si pe cele externe. Intreprinderile mici si mijlocii constituie un element important in asigurarea unei cresteri economice durabile, unul din semnele viabilitatii economiei fiind diversificarea si largirea continua a sectorului.

Sistemul de susținere a mediului de afaceri pot fi reprezentate prin programe ce sunt menite să încurajeze întreprinderile cu potențial de dezvoltare rapid (care penetrează piețele externe, creează locuri de muncă, dezvoltă noi tehnologii, etc.), altele sunt concentrate asupra întreprinderilor/antreprenorilor, care se află în situații dificile (în special, care activează în regiuni mai puțin dezvoltate sau care se raportează la grupuri social - vulnerabile).

În Republica Moldova utilizarea programelor de stat reprezintă principala metodă de susținere a IMM-urilor. Programelor de stat de susținere a bussinesului mic și mijlociu, adoptate și implementate în Republica Moldova începând cu anii '90; accentuând cele mai semnificative schimbări în utilizarea metodei de susținere prin programe a antreprenoriatului în țara noastră¹.

Avantajele programelor de susținere mediului de afaceri a sunt evidente: multe dintre ele sunt granturi sau porțiuni de granturi, condițiile de finanțare fiind mai favorabile ca cele ale împrumuturilor sau creditelor comerciale. În calitate de dezavantaje nominalizăm volum redus al acestor finanțări raportat la necesitățile bussinesului mic și mijlociu autohtone, dar și volumul programelor similare din alte țări. Suplimentar la acest fapt, deseori și condițiile de selectare a beneficiarilor programelor nu sunt suficient de transparente, pe fundalul unui vid informațional considerabil în rândul antreprenorilor și cu privire la programele derulate și condițiile de accesare a acestora².

Începând cu a. 1994, când a fost adoptat primul program de stat, orientat asupra micului business, practic întreaga perioadă (cu excepția a.1998 și a.2001) în țară, la nivel național au fost realizate programe de stat de susținere a bussinesului mic și mijlociu. În unele raioane și municipii periodice, se elaborau programe regionale. Însă, în majoritatea programelor regionale, sunt reproduse, sau în cel mai bun caz, sunt concretizate măsurile, prevăzute în programele de nivel național.

Principalele programe de suport pentru dezvoltare a sectorului IMM finanțate de stat sau de partenerii internaționali sunt: *Programul de Atragere a Remitențelor în Economie (PARE I+I)*, Fondul Special de Garantare a Creditelor (FGC), SMEDRA- Dezvoltarea Întreprinderilor Mici si Mijlocii in localitățile rurale, Proiectul „ENTRANSE 2 Your Business”, Proiectul Investiții și Servicii Rurale (RISP II), Investiții în Sectorul Privat (PSI), JNPGA-: Programul de susținere și dezvoltare a sectorului IMM, TAM/BAS: Business Advisory Service. Elaborarea și realizarea programelor de stat, orientate asupra susținerii bussinesului mic și mijlociu, posedă nu doar efect economic, ci și psihologic, deoarece din punctul de vedere al antreprenorilor, reflectă în ansamblu atitudinea Guvernului, și a altor organe de administrare publică față de mediului de afaceri³.

¹ Aculai E., Vinogradova N., Maier L., Programele de stat de susținere a IMM –urilor în Republica Moldova: 20 de ani de dezvoltare, revista teoretico-științifică Economie și sociologie, nr. 3, IEFS, Chișinău, 2012, p.59.

² Cobzari L., Erhan L., Parteneriate de succes în finanțarea și consolidarea întreprinderilor mici și mijlocii. Conferinței Științifice internațională „Republica Moldova: 20 ani de reforme economice”, Chișinău, 2011, ASEM, Vol. 2, p. 12.

³ Aculai E., Vinogradova N., Maier L., Programele de stat de susținere a IMM –urilor în Republica Moldova: 20 de ani de dezvoltare, revista teoretico-științifică Economie și sociologie, nr. 3, IEFS, Chișinău, 2012, p. 66.

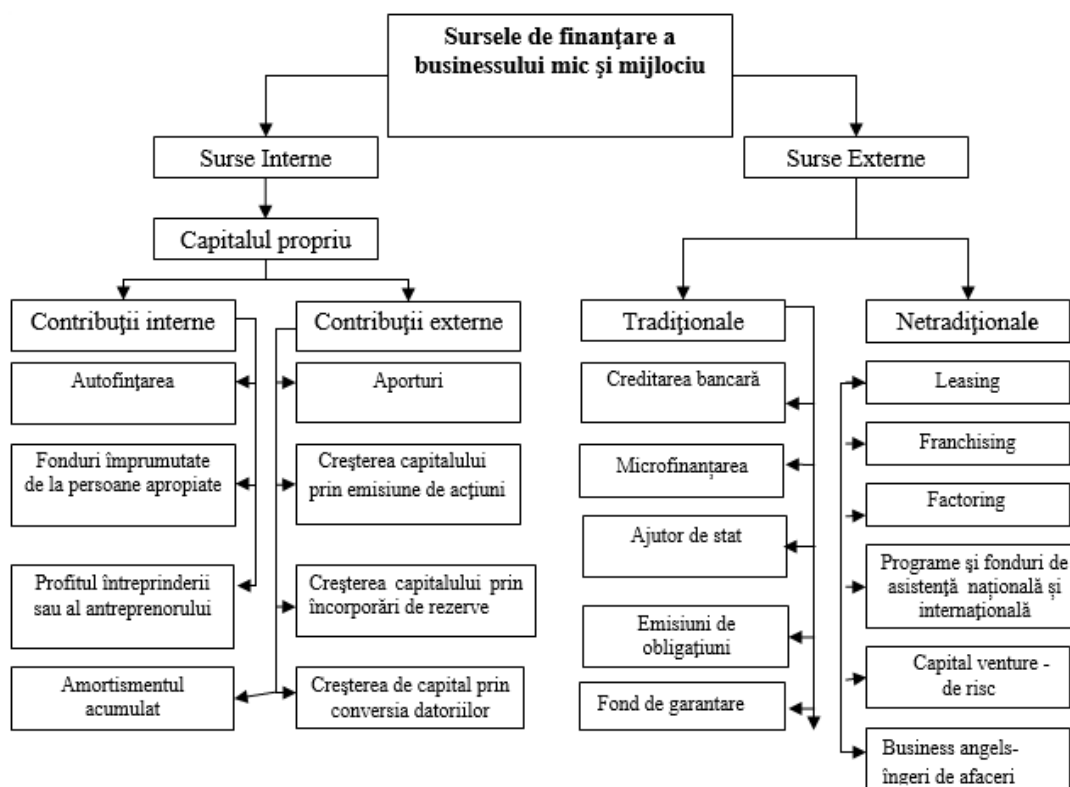
Problema cea mai dificilă în mediului de afaceri autohton o reprezintă asigurarea resurselor financiare necesare constituirii, funcționării și dezvoltării IMM-urilor. Majoritatea abordărilor tratează problematica finanțării activităților antreprenoriale prioritar din punct de vedere a furnizorilor de fonduri, îndeosebi al băncilor și fondurilor cu capital de risc. Din această perspectivă este recomandabil să subliniem, în primul rând, de ce întreprinzătorul are nevoie de fonduri și în ce scop le utilizează.

La determinarea necesităților de finanțare este necesar să se vizeze următoarele cerințe:

- identificarea tuturor necesităților de finanțare a întreprinderii;
- divizarea necesităților de finanțare în imperative și opționale;
- dimensionarea riguroasă a sumelor necesare pentru a satisface fiecare necesitate;
- stabilirea perioadelor în care necesitățile de fonduri trebuie și pot fi satisfăcute (scurte, medii, lungi);
- determinarea necesităților care pot fi finanțate din surse proprii;
- stabilirea necesităților pentru care, în perioada următoare, se fac demersuri pentru obținerea de finanțări externe întreprinderii.

Completarea și determinarea riguroasă a necesităților de finanțare a întreprinderilor este condiționată de succesul acțiunii antreprenoriale nou-finanțate sau în curs de derulare.

În literatura de specialitate există mai multe clasificări a surselor de finanțare a întreprinderii, dar cea mai universală clasificare este prezentată în figura de mai jos.

Figura 1. Sursele de finanțare a mediului de afaceri

Sursa : elaborat și adaptat de autori în baza Erhan V., *Riscuri și probleme în finanțarea micului business*, ASEM, Chișinău, Editura ASEM, 2002, nr.3-4, p.46

Sursele interne de finanțare (autohtone) - sunt principale surse de acoperire a nevoilor de finanțare în marea majoritate a cazurilor. Fondurile proprii ale întreprinderii sau autofinanțarea exprimă capacitatea de a produce resurse de investiții din activitatea de exploatare și din alte activități. În prezent, principalul mijloc de finanțare pentru întreprinderile micului business este capitalul propriu sau economiile personale, efectuate de întreprinzător, parteneri, prieteni, rude sau foști angajați.

Sursele externe de finanțare - sunt sursele la care firmele apelează atunci când resursele proprii sunt insuficiente, în cazul unora cu activități mai puțin rentabile, iar în cazul altora, cu activitate prosperă, atunci când își propun proiecte de mare anvergură. Pe parcursul activității, iar în unele situații chiar din primul moment, întreprinderile își completează capitalul propriu cu împrumuturi pe

termen mediu și lung. Solicitarea și folosirea unor asemenea împrumuturi sunt determinate de nevoi suplimentare permanente ce depășesc limitele capitalului propriu¹.

Ajutorul de stat reprezintă orice măsură de sprijin care întrunește cumulativ următoarele condiții:

- este acordată de furnizor din resurse de stat sau din resursele unităților administrativ-teritoriale sub orice formă;
- conferă beneficiarului un avantaj economic care nu ar fi fost obținut în condiții normale de piață;
- este acordată în mod selectiv;
- denaturează sau riscă să denatureze concurența;

Ajutorul de stat se exprimă prin transmiterea de bunuri publice, inclusiv sub formă de mijloace financiare, către un beneficiar sau prin renunțarea furnizorului la anumite venituri viitoare, certe sau posibile pe care le-ar obține de la un beneficiar.

Se consideră ajutor de stat:

1. subvențiile și/sau subsidiile;
2. anularea sau preluarea de datorii;
3. scutiile, reducerile, amînările sau eșalonările la plata impozitelor și taxelor;
4. acordarea unor împrumuturi cu dobînzi preferențiale;
5. acordarea de garanții în condiții preferențiale;
6. investiții ale furnizorului, dacă rata profitului acestor investiții este mai mică decît cea normală, anticipată de către un investitor privat prudent;
7. reducerile de preț la bunurile și serviciile furnizate, inclusiv vînzarea unor bunuri mobile și imobile sub prețul pieței².

Capitalul venture (de risc) - reprezintă principala sursă de finanțare a afacerilor din domeniul tehnologiilor inovative, precum biotehnologia, IT, software, comunicațiile etc. Deși este un termen relativ nou pe piața financiară, a devenit un mecanism de investiții pe termen lung foarte utilizat în țările dezvoltate economic și este direcționat pentru crearea și susținerea financiară a întreprinderilor cu potențial înalt de rambursare a investițiilor.

Făcând o paralelă cu Republica Moldova, legislația autohtonă nu conține prevederi, care ar reglementa activitatea fondurilor și companiilor cu capital de risc. Toate fondurile ce-și desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova nu sunt rezidenți ai acesteia. La modul general, pătrunderea investițiilor străine se reține din cauza bazei juridice imperfecte pe fundalul influenței excesive din partea statului și a infrastructurii precare etc.³

Conform Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2014 în Republica Moldova, se lucrează asupra creării și dezvoltării schemelor de investiții inovative (venture capital și business-angels). Deasemenea în obiectivul "*Perfecționarea cadrului de reglementare al activității IMM-urilor*" este inclusă elaborarea proiectului de lege cu privire la finanțarea venture (de risc) a activității inovaționale.

Granturile - sunt mijloacele, transmise cu titlu gratuit de către donator (un fond, o corporație, o instituție guvernamentală sau o persoană fizică) unei organizații necomerciale sau unei persoane particulare pentru executarea unei activități concrete. Spre deosebire de împrumut, grantul nu trebuie restituit. Acestea sunt oferite pentru realizarea unui proiect social, dar în Moldova ele se oferă și pentru susținerea micului business.

De obicei, întreprinderile nu dispun de suficient gaj pentru a garanta respectarea condițiilor și termenilor de rambursare a creditului, reprezentînd, astfel, un motiv întemeiat pentru instituțiile financiare de a respinge cererea de finanțare. Pentru eliminarea acestei deficiențe, intervin Fondurile de garantare a creditelor (FGC) care asigură banca că, în cazul unor eventuale eșecuri, mijloacele financiare împrumutate vor fi rambursate în proporția asumată.

Fondurile de garantare a creditelor – reprezintă mecanisme de asigurare a finanțării împrumutatului contra riscului de neonorare a creditului. Contribuția lor constă în asigurarea accesului la finanțare pentru debitori cu gajul insuficient și istoria creditară limitată.

Ele sunt create și activează pentru eliminarea distorsiunilor pieții, cînd un agent economic are nevoie de bani, dar nu prezintă suficiente garanții, ceea ce reprezintă principală piedică de limitare a

¹ Tăgăduan D., Gestiunea financiară a întreprinderii, Universitatea Aurel Vlaicu, Facultatea de Științe Economice, Editura UAV, Arad, 2006, p. 89.

² Site-ul oficial al Consiliului Concurenței.

http://competition.md/uploads/files/legi/ajutor_de_stat/Lege%20Nr139%20din%2015.06.2012.pdf

³ Erhan L., Strategii financiare de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii prin prisma asigurării unei economii de piață funcționale, teza de doctor în științe economice, ASEM, Chișinău, 2013, p.83.

creditării de către instituțiile financiare, care dispun de resurse, dar nu le investesc pentru că nu au încredere în debitor. Aceste fonduri sunt o pîrghie eficientă de îmbunătățire a activității micilor antreprenori, prin intermediul facilitării accesului la finanțare, pot stimula creșterea economică. Serviciile de garantare a creditului sunt un produs relativ nou pe piața financiară autohtonă, solicitate atât de întreprinderi, cât și de instituțiile bancare.

În Moldova serviciile de garantare a creditelor sunt prestate de Garantinvest și de Fondul de garantare operat de ODIMM. Schemele de garantare oferite de aceste instituții acoperă o parte din capitalul contra neonorării creditelor. Pentru companiile ce activează, ODIMM, garantează 50% din valoarea împrumutului, pe cînd pentru întreprinderi nou create – pînă la 70%. Taxele solicitate sunt între 1,5% și 2% din capitalul datorat. În același timp ODIMM oferă garanții pentru împrumuturi de pînă la 700 mii lei pentru întreprinderi active și 300 mii lei întreprinderilor ce sunt la început de cale¹.

Luînd în considerație informația relatată, putem enumera următoarele avantaje și dezavantaje privind utilizarea surselor externe de finanțare:

Avantajele:

- Obținerea fondurilor suplimentare;
- Stabilirea unei relații cu o instituție financiară cunoscută, care să ofere acces mai ușor la alte servicii și posibilitatea de negociere a condițiilor de rambursare furnizate de bancă, sau altă instituție;
- Timp scurt de acces la resursele financiare necesare și este accesibil în orice moment, deasemenea poate fi obținut un volum variabil de resurse financiare, în funcție de necesități;
- Obținerea unui credit poate funcționa ca un semnal ce atestă viabilitatea afacerii în fața altor investitori potențiali, mai ales că o parte a creditului ar putea fi garantată de stat;
- În cazul anumitor forme de credit există un grad de flexibilitate în ceea ce privește sumele angajate, datele la care se angajează sumele respective, dobînzile și termenele de rambursare;

Dezavantajele:

- Reticența băncilor în ceea ce privește finanțarea noilor firme, banca avînd nevoie de siguranța că va primi înapoi banii acordați drept credit, în timp ce firmele nou-înființate nu oferă această garanție, din diferite motive (nu au istorie creditară, nu au experiență, nu au foarte multe elemente care să facă din aceste firme elemente stabile în cadrul economiei);
- Implicarea unui factor extern în managementul firmei, control strict al modului de utilizare a fondurilor de către finanțatori, deci, apariția unor restricții.
- Implicarea statului, cu subvenții guvernamentale, pot direcționa aceste mijloace financiare doar într-un anumit gen de activitate ca: agricultura, comerț, export;
- Expunerea la riscuri noi, în special în cazul împrumuturilor bancare: riscul ratei dobînzii, ce apare ca urmare a fluctuațiilor pe piață; riscul de a pierde garanțiile depuse; riscul întreruperii creditării în cazul unor evenimente nefavorabile².

Insuficiența resurselor financiare necesare, imperfecțiunea instrumentelor de finanțare, lipsa susținerii financiar-bancare constituie una din problemele fundamentale cu care se confruntă atât antreprenorii începători, cât și cei în activitate.

Statul trebuie să ia în calcul trei factori – posibilitățile de a susține acest sector, structura sectorială a economiei naționale și aplicarea standardelor de competitivitate. Dacă acest lucru se va face, atunci ar dispărea o bună parte dintre acei care dezvoltă un business “constrîns” sau impus de circumstanțele social-economice din țară. Deci, tendința de dezvoltare a acestor întreprinderi trebuie să fie dictată de oameni care au și abilități manageriale, nu numai dorința de a obține profit.

Putem menționa că accesul facil la surse de finanțare ieftine și rapide este vital pentru dezvoltarea întreprinderilor autohtone. În prezent rezultatele proiectelor și programelor financiare derulate pe teritoriul sunt îmbucurătoare, antreprenorii dau dovadă de curaj și spirit antreprenorial. Sperăm că tendința de finanțare și produsele de creditare ale instituțiilor și organizațiilor în acest domeniu vor oferi noi produse ajustate necesităților antreprenorilor, oferindu-le și spațiu pentru a alege opțiunile cele mai oportune pentru dezvoltarea afacerilor. Datorită acestor oferte antreprenorii își vor spori rentabilitatea și competitivitatea avînd posibilitatea de a concura pe piața internă și externă.

¹ Competitivitatea și dezvoltarea sectorului privat, Republica Moldova 2011, Încurajarea dezvoltării sectorului IMM, Ministerul Economiei, OECD, ODIMM, “Imona-Grup” SRL, Chișinău, 2011, p. 62.

² Tăgăduan D., Gestiunea financiară a întreprinderii, Universitatea Aurel Vlaicu, Facultatea de Științe Economice, Editura UAV, Arad, 2006, p. 124.